

קונטרס

ברכי נפשי

לכל עניני החיבור:

(516) 239-2943

הקלדות, עימוד, עיצוב והדפסה ע"י

מכון עלה זית

עריכת ספרים מרישא עד גמירא

publish@alehzayis.com | 732.513.3466

FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

הערות וביאורים

על כמה מעניני פרק כיצד מברכין שבמסכת ברכות
מתוך חבורות שאמרת בכולל נפש החיים
וע"ש המקצוע וע"ש הכולל קראתי להחיבור

ברכי נפשי

יצחק באאמו"ר פנחס דוב הכהן נ"י כ"ץ

פאר ראקאוויי, ניו יורק

ה'תשפ"ב לפ"ק

הסכמת מורי ורבי רה"י הגאון רבי יחיאל יצחק פאר שליט"א

האברך כמדדשו, הרב יצחק הכהן כ"ץ שליט"א הראה לי ספרו החשוב פרי עמלו בסוגיות החמורות של פרק כיצד מברכין אשר בשם ברכי נפשי יכונה. ואכן, כשמו של הספר כן הוא: ברכה ללומד בו, פרי מסירות נפש מחברו אשר אסף מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים אשר מפיהם אנו חיים, כנס אותם לגת שכלו הישר, דרכם בו, ונשתנו לעילויא.

ספרו זה יעזור לבאים אחריו ליכנס על ידו פנימה לעומקן ורוחבן של סוגיות הללו. באתי בזה לחזק ולעודד הרב המחבר שליט"א ולהודיע בשער בת רבים טיבו וטיב ספרו. והנני מברכו שיוסיף עוד ברכות על ברכותיו עד דיתעביד לילנא רברבא, ובכהנים הרי כתוב 'ואני אברכם'.

יחיאל יצחק פאר

הסכמת מורי ורבי הגאון רבי משה בצלאל בראון שליט"א

טבת תשפ"א לסדר ונפשו קשורה בנפשו

לחכם לב יקרא נבון ומתק שפתיים יוסיף לקח, ופירש הגר"א (במשלי טז, כא) דמי שיבין החכמה על בוריה יקרא נבון, והיכול למתק פיה ולהראות מתיקות התורה מחמת זה יוסיף לקח וגם אחרים יוסיפו לקח מחמת זה כי רואים מתיקות התורה עכ"ל.

הלום ראיתי עלים על פרק כיצד מברכין מידי"ג הרה"ג ר' יצחק הכהן כ"ץ נר"ו, ראש כולל בפאר ראקאווי שרוצה לזכות את הרבים בהדפיסם לדפוס ומזן אל זן נאמרים בטו"ט ודעת בשפה ברורה ונעימה ומלאום טעם לשבח. הרי חזותם של הדברי תורה מוכיחה עליהן שהרב המחבר השקיע עליהן עמילות ויגיעה במדה מרובה מאד וזכה לסייעתא דשמיא לחדש במקצוע שלימה ולהוציא כלי מפואר. הרי המחבר למד אצלינו בישיבת דרך איתן בהתמדה רבה וזכה להתעלות במעלות התורה ועבודה ובהרצת תורה.

יישר חילוק לאורייתא וברכתי נתונה לו שימשיך להתעלות ולהתגדל בכל מקצועות התורה ולהפיל מיינותיו חוצה להיות נחת רוח ליוצרו ולהוריו וכל הנלויים לו.

באהבה ובהערצה,
משה בצלאל בראון

הסכמת מורי ורבי ראש הישיבה הגאון רבי צבי קפלן שליט"א

הנני בזה בכתובים לכבוד ידידי ורב חביבי הרב יצחק הכהן כ"ץ שיחי', העומד בראשות כולל "נפש החיים" בשכונת פארקווי נוא יארק.

הן מכבר שלח הנה מחידו"ת שהעלה ע"ג הכתב, ומתוכם חבורות שמסרם בפני בני הכולל שיחי', ביאורים בכמה וכמה סוגיות בבהירות רבה.

זכרתי ימים מקדם בעת למדו בישיבתנו הקד' כתשע שנים בחטיבה אחת של שקידה עצומה מתוך עמלות ויגיעה להבנת עומק הסוגיות להוסיף לקח ולהבין בינה, גידולין אחר גידולין נתגדל בהעמדת דברים על דיוקן ובישרות הסברא, ונתן עליהן לבו ונפשו ובהם אימץ את דרכו.

ידידי ר' יצחק הכהן שיחי', משמים סיועך ועלה בידך להקים מקום שלגין בה בעומקא של הלכה, מקום של דבוק חברים תלמידי חכמים מופלגים, ויהא רעווא שתזכה ללמוד וללמד מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת כל הימים.

באעה"ח פה ירושלים ת"ו, כח' תשרי ה'תשפ"ב

מאריך ומכון 6 (נימין)

3.10.16

תוכן עינים

א	בענין חיוב ברכה לפני אכילה	סימן א
ב	עוד בענין הנ"ל	סימן ב
ג	בענין עיקר וטפל באכילת שמן זית בעירוב דבר אחר	סימן ג
ד	ביאור דעת הרמב"ם בענין דין ברכת שמן זית	סימן ד
ה	בענין דין ברכה אחת מעין שלש	סימן ה
ו	בביאור סברת רב נחמן דכיון דאית לי' לקמחא עילויה אהרינא בפת על כן לא שייך בי' דין ברכת פרי	סימן ו
ז	בענין דין ברכת בפה"א על פלפלי רטיבתא	סימן ז
ח	בענין ברכה על אכילת סוקרא	סימן ח
ט	בענין ברכה על הטפל למין אחר	סימן ט
י	בענין חמשת מיני דגן ואורז ודוחן	סימן י
יא	בביאור סוגיא דחביצא	סימן יא
יב	בביאור דברי רש"י בלחם העשוי לכותח כעבין החייבת בחלה	סימן יב
יג	בענין פטור חלה בעיסת הכלבים ובלחם העשוי לכותח	סימן יג
יד	בענין שעת חובת העיסה בחלה	סימן יד
טו	בענין שיטת רבינו תם בדין עיסה שבלילתו עבה לגבי חלה וברכה ומצה	סימן טו
טז	בענין דין ברכת משקה היוצא מן הפירות	סימן טז
יז	בביאור סוגיא דשלקות	סימן יז
יח	הערה בסוגיא הנ"ל	סימן יח
יט	בענין שלקות אי קיי"ל דבמילתייהו קיימי ומברכין עליהן ברכת פרי [וכן הוא ברוב מפרשים והוא פשטות הסוגיא] או לא ואין מברכין עליהן אלא שהנ"ב [וכן נראה במקצת מפרשים]	סימן יט
צ		
צב	בענין דין ברי' גבי חיוב ברכה אחרונה	סימן צב

ברכי

תוכן ענינים

נפשי

סימן כא	בביאור דברי הרמב"ם פ"ד דברכות ה"י	קג
סימן כב	בענין דין מלה או לפתן בכציעת הפת	קד
סימן כג	בענין קביעת ברכות בפה"א ובפה"ע	קז
סימן כד	בענין דין ברכת בורא פרי האדמה בכמה גידולי אילן	קט
סימן כה	בענין קיום דין ברכת פת ויין ויסוד ברכת שהנ"ב	קיג
סימן כו	בענין היו לפניו מיינים הרבה על איזה מהם יברך	קטז
סימן כז	בענין כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופותר את הטפילה	קכא
סימן כח	בענין פת הבאה בכיסנין	קכז
סימן כט	בענין חיוב ברכה על כוסות יין שאינן באים יחד	קלב
סימן ל	בענין ברכה על הריח	קלח
מפתחות		קמא

ברכי נפשי

סימן א

בענין חיוב ברכה לפני אכילה

משום סברה הוא דאסור לו לאדם להנות מן העוה"ז זלא ברכה כדמסקינן לעיל שם דף ל"ה, וא"כ קשה למה לי להוסיף גם הך טעמא דלא נטעי אינשי אדעתא דידהו דהויא סברה לענין שאינם חשיבי פרי ולא שייכא בהם דין ברכת פרי אפילו צפה"א, והא טעמא דאין הנאה באכילתן סברה הוא שלא לצרך עליהן כלל. ועוד, דמשמע דהא דס"ל להרשב"א שאין מצרכין כלל על גרעינים מרים היינו דוקא לפי שיטתו דאין הגרעינים בכלל פרי העץ, אמנם להתוס' שהם פרי העץ ניחא לי' להרשב"א מה דמצרכין עליהן צפה"ע, ול"ע דהא מרים הם ואין הנאה באכילתן ועל כן לא שייכא בהן ברכה כלל, ומה צכך אם יש בהן שם פרי אם לא. והנה ז"ל הרא"ש צסי' ד' דפירקין, גרעינין מדחייבין בערלה אלמא פרי נינהו, מכאן יש ללמוד על כל גרעיני פירות דמצרכין עליהן צפה"ע, ובלבד שלא יהו מרים שיהא נהנה מהן, עכ"ל. הרי שאף דס"ל כהתוס' דצכלל פרי העץ נינהו, מ"מ צגרעינים מרים שאין

ברבות דף ל"ו, תנן גצי ערלה קליפי רמון והנך שלו קליפי אגוזים והגרעינים חייבין בערלה, ונחלקו שם התוס' והרשב"א לענין ברכה על אכילת גרעינים, דס"ל להתוס' דמדחייבין בערלה הרי שהם צכלל פרי העץ ומצרכין עליהן זורא פרי העץ צין צגרעינים מתוקים צין צגרעינים מרים כגון של גודגדניות ואפרסקין, והרשב"א חולק על דצריהם ומפ' דהא דגרעינים חייבין בערלה לאו היינו משום דפירי נינהו, אלא אף דאינם צכלל פרי העץ מצרכין חיוצם מגזה"כ דוערלתם ערלתו את פריו את הטפל לפריו, ועל כן, על גרעינים המתוקים דגם אדעתא דידהו נטעי אינשי והויין פרי מצרך צפה"א [וכן הוא בצבן העוזר או"ח סי' ר"צ צציאור דצרי הרשב"א], אמנם על גרעינים המרים לא מצרך כלום ולאו אדעתא דידהו נטעי להו כלל, עיי"ש דצצרי התוס' והרשב"א. והנה הא דאינו מצרך על גרעינים מרים לדעת הרשב"א אף ברכת שהכל היינו משום דאין הנאה באכילתן, וחיוצ ברכה דלפני אכילה

צרכה דילפינן מהילפותא וק"ו ודין צרכה הנלמד מסצרא דאסור לו לאדם ליהנות מן העוה"ז בלא צרכה, דהאיסור ליהנות מן העוה"ז הלא איסור הנאה הוא, שאסור ליהנות בלא צורך תחילה, וכל ענמו של דין צרכה זו הוא שעל ידה מותר ליהנות, אמנם הדין לצורך על הפירות דילפינן מילפותא וק"ו הרי הוא מדין הפרי שאכילתו טעונה צרכה, וכדמשמע לישראל דצרייתא ת"ר קדש הלולים לה' מלמד שטעונים צרכה לפנייהם ולאחרייהם, וכן מצואר מדפריך שם בסוגיא כדבעי למילף מכרם לשאר מינים מה לכרם שכן חייב בעוללות, ועוד שם לקמ"י, קמה תוכיח מה לקמה שכן חייבת בחלה. הרי שחיוצ צרכה באכילתן מדין הפרי הוא וכמו הא דעוללות וחלה. ומה חיוצ צרכה דואכלת ושצעת וצרכת הוא מדין הני מינים שאכילתם טעונה צרכה אחרונה, אף דין צרכה ראשונה דילפינן בק"ו הוי דין בהפרי שאכילתו טעונה צרכה. וגם שחיוצ צרכה זו על אכילה הוא, וכדמצואר מדילפינן ל"י בק"ו מקרא דואכלת כו' וצרכת, הרי שאכילה היא המחייבת בה ואין יסודה משום הנאה.

ורל"ו, צגרעינים המרים, אף בלא שייכא בהן הך טעמא דאסור לו לאדם ליהנות מן העוה"ז בלא צרכה שהרי אין הנאה באכילתן, אם אף יש בהם שם פרי הרי טעונים צרכה מטעם זה, ועל כן להתוס' דהם בכלל פרי העץ מצרכין עליהן צפה"ע, והא דלדעת הרשב"א אין מצרכין עליהן כלל היינו דוקא לפי שיטתו דאין בהן תורת פרי, דאף דחייצין בערלה לאו פרי העץ הם אלא דמגזיה"כ

הנאה באכילתן ק"ל דאינו מצרך כלל דכל חיוצ צרכה אינו אלא צדנהנה מן העוה"ז, ונ"ע צדעת התוס' והרשב"א.

והגרא"ה צזה, דהנה לעיל שם דף ל"ה קשקיל וטרי הגמ' למילף דין צרכה מקרא דקדש הלולים לה' ומקרא דואכלת ושצעת וצרכת וצק"ו לפני אכילה מלאחרי' דאם כשהוא שצע מצרך כשהוא רעב לא כ"ש. ומאחר בלא מצי למילף מזה לכל מיני אוכלין דלכל היותר אין למדין אלא לפירות וירקות שגידולן מן הקרקע, מסיק הגמ' שלעולם סצרא הוא דאסור לו לאדם להנהות מן העוה"ז בלא צרכה. ונראה לומר לפי התוס' והרשב"א דלגבי אותן מינים שבהן למד הגמ' שפיר דין צרכה לפני אכילה מקרא וצק"ו, קיים הך טעמא אף למסקנא, אלא דחידשה הגמ' עוד טעם נוסף לחיוצ צרכה דאסור ליהנות בלא צרכה, דמכח סצרא זו מרצין חיוצ צרכה גם בצברים שאין גידולן מן הקרקע וכגון בשר ציאים ודגים בלא שייך בהם ילפותא וק"ו, אבל גבי המינים שלמדה הגמ' בילפותא וק"ו איכא משום שני הטעמים, גם ילפותא וגם סצרא דאסור ליהנות בלא צרכה.

והג"ה, אף דהני שני הטעמים מדרצנן הם כדמצואר שם צראשונים, דהאי ק"ו לפניו מלאחריו לאו ק"ו גמור הוא וקרא דקדש הלולים אינו אלא אסמכתא בעלמא, וכן הך סצרא דאסור לו לאדם ליהנות בלא צרכה לאו סצרא דאורייתא היא כדאיתא צרשב"א שם וצרמב"ם פ"א דצרכות ה"צ וצפ"ח שם הי"ב, מכל מקום חלוקים הם ציסוד דינס דין